

IMPLICĂ-TE, PARTICIPĂ

Ediție specială realizată de Mișcarea Ecologistă din Moldova în cadrul proiectului „Lobby și advocacy - pentru o guvernare durabilă și democratică”, susținut de Programul de Granturi al Ambasadei Statelor Unite în Republica Moldova

Aprilie 2020 ❖ Ediție specială ❖ Se distribuie în mod gratuit

Instrumentele democrației de mediu promovate în rândul tinerei generații

Este nevoie de o implicare mai activă a societății civile

Mișcarea Ecologistă din Moldova realizează, pe durata acestui an, un proiect menit să consolideze capacitățile membrilor activi ai societății civile din Republica Moldova, în vederea participării la procesele de luare a deciziilor legate de politicile publice de mediu cu impact la nivel național. Proiectul se adresează activiștilor, angajaților și voluntarilor organizațiilor neguvernamentale, grupurilor nonformale din domeniul protecției mediului și din alte domenii.

Pe durata proiectului, echipa MEM a organizat o serie de activități orientate să crească capacitatea societății civile de a influența elaborarea/reformarea politicilor publice, a educa opinia publică, pentru a soluționa ori contribui la soluționarea unor probleme de mediu și a aduce o schimbare socială practică.

Am solicitat opinia mai multor reprezentanți ai societății civile, ai autorității centrale de mediu și ai autorităților locale privind participarea societății civile la nivel local și național la monitorizarea, evaluarea și influențarea politicilor publice de mediu.

- Credeți că societatea civilă se implică suficient în monitorizarea, evaluarea și influențarea politicilor publice de mediu prin formularea de recomandări către autorități?

- Valentina Casian, primarul orașului Strășeni: Este loc pentru mai multă implicare.

- Tatiana Badan, primarul localității Selemet, raionul Cimișlia: Problemele mediului sunt cele mai importante pentru omenire. Dar pentru aceasta, la nivel național, avem nevoie de o Strategie și un Plan de acțiuni cu implicarea deschisă a autorităților centrale și celor locale, a societății

civile... și nu doar „de sus în jos”. Avem nevoie de stabilirea politicilor clare în acest domeniu, competențe cu acoperire financiară, cu mecanisme clar reglementate prin norme juridice, fără birocrație.... Societatea civilă se va implica activ doar într-un proces democratic de elaborare a politicilor.

Constantin Cojocaru, primar al mun. Edineț: Cred că este loc pentru mai bine, în special la nivel local și regional. Interrelația dintre sectorul asociativ și APL ar trebui să fie în acest caz un deziderat continuu întru menținerea unei balanțe dintre acești doi actori publici. Găsirea punctelor de tangență dintre ei pe această dimensiune mișcă înainte comunitățile noastre.

- Gabriel Mărgineanu, Societatea Ecologică „Biotica”: În măsura capacităților instituționale suficient, însă capacitățile anume în acest aspect sunt extrem de modeste. Capacitățile instituționale țin de managementul organizațiilor și este necesară cel puțin o unitate specializată în cadrul ONG-urilor care să fie implicată în acest proces, pe perioada de cel puțin 3 ani. În rest, discutăm doar despre niște dorințe și intervenții de moment. În Republica Moldova, astfel de organizații sunt doar câteva pentru fiecare domeniu.

Ion Ungureanu, AO „EcoVisio”: Dacă era suficientă implicarea societății

civile, problemele de mediu erau mai puțin palpabile.

Raisa Leon, Agenția de Mediu: Nu prea se implică societatea civilă. Din experiența mea de coordonator al procesului decizional în cadrul fostului Minister al Mediului, la majoritatea proiectelor decizionale publicate spre consultare nu au fost primite recomandări din partea societății civile.

- Cât de necesară este cooperarea dintre societatea civilă și decidenții pentru buna guvernare de mediu?

Valentina Casian: Cooperarea este un element esențial.

Tatiana Badan: Cooperarea va fi una bună și eficientă doar atunci când vor fi cunoscute public Politicile Statului în acest domeniu, cu participarea societății civile în procesul elaborării politicilor naționale și locale. Sunt necesare măsuri clare, servicii bine organizate și încredere reciprocă.

Constantin Cojocaru: Buna guvernare, în general, trebuie să se așeze pe intercooperarea principală de la local, prin regional, spre național, atunci când e vorba de elementul pragmatic al rezolvării problemelor de mediu. Dar și inversul relațional și de cooperare este important, atunci când vorbim de politici naționale generale pe țară. Bunele acțiuni sunt cele ce au la bază anume intra și inter-cooperarea.

Gabriel Mărgineanu: Extrem de necesară, dar aceasta va putea fi asigurată doar după ce vom reuși să avem o comunitate care să colaboreze eficient

(contractual și oficial) și un sediu în care să fie cel puțin 5 organizații (dintr-un anumit domeniu). În cei peste 25 ani, toate tentativele de organizare au avut un efect temporar limitat și cu intensitate diferită. La nivel național situația este mult mai bună decât cea de la nivel local. Totuși, la nivel local este nevoie de susținerea celor de la nivel național. În caz contrar, la nivel local societatea civilă riscă să se transforme, în timp, într-un model „de buzunar”, ținând cont de specificul susținerii care este la nivel local.

Ion Ungureanu: Este foarte importantă, regiunile mici sunt deosebit de afectate de mișcările autorităților locale și acțiunile primarilor. La nivel local, în lipsa unor grupe de inițiativă sau o societate civilă activă, se admit încălcări, se trece peste probleme evidente care sunt doar promisiuni de a fi rezolvate, fără motivarea de a le hotărî. La nivel de capitală mai există grupuri gata să ajute și să colaboreze cu APL-ul, dar există și aici o lipsă de comunicare, se lucrează, dar cu siguranță mai este necesar de deschidere din partea ambelor părți.

Raisa Leon: Consider necesară cooperarea cu societatea civilă, dar această cooperare ar trebui să fie una constructivă, cu implicare maximă și ajutor acordat autorităților publice, dar nu doar critici și învinuiri privind inacțiunile autorităților de mediu. Cu toții cunoaștem care sunt capacitățile instituționale în domeniul mediului raportate la cerințele și angajamentele asumate în domeniu. Iar societatea civilă se implică numai dacă are interes sau în cadrul unor proiecte externe.

Pentru conformitate:
Lilia CURCHI

Pentru cauza mediului

Fiecare dintre noi a făcut, la un moment dat, într-o anumită măsură, lobby sau alte forme de advocacy, chiar dacă nu am fost, neapărat, conștienți de acest lucru sau nu l-am etichetat astfel.

Un exemplu clasic reprezintă elevii sau studenții care își unesc vocile și solicită respectuos profesorului/profesoarei amânarea unui test/examen, să presupunem, pentru a avea mai mult timp la dispoziție să învețe. În numele „binelui colectiv”, evident. Aceștia vor invoca argumente precum faptul că dacă nu sunt pregătiți, rezultatele nu vor fi satisfăcătoare, lucru dezavantajos pentru ambele părți; că au, deja, încă trei proiecte în perioada respectivă ș.a.m.d. Ei pledează pentru o cauză, iar unii („grupul de presiune”), dacă sunt suficient de persuasivi, reușesc s-o și câștige. Alții...în schimb, din cauza aprecierii greșite a contextului, tipului de discurs abordat și lipsei de adaptabilitate, pot avea surpriza să obțină efectul contrar celui dorit.

Încă un exemplu, din viața de zi cu zi, sunt ședințele asociațiilor de bloc, unde se duc, deseori, „lupte” intense pentru îmbunătățirea aspectului și utilizării spațiilor

comune. Dacă ne vom opri pentru câteva minute și ne vom uita în jur, vom observa mai multe astfel de „mostre”.

Activități de advocacy și lobby desfășurate în mod competent pot contribui semnificativ la dezvoltarea unei bune guvernări în domeniul mediului.

Prin studiile de caz pe care le prezentăm în pag. 3 și 4 ale prezentei ediții speciale, vă invităm să descoperiți cum au fost utilizate instrumente ca advocacy și lobby, în folosul unor cauze comune, pentru un mediu înconjurător și o societate mai sănătoasă.

Primul studiu de caz relatează proiectul de construcție a șase hidrocentrale pe Nistru în Ucraina – campanie care a avut răsunet internațional. Al doilea studiu de caz descrie cum a fost abordat subiectul arendei pădurilor, care a luat forma unei campanii de advocacy și lobby la nivel național.

Proiectul de construcție a șase hidrocentrale pe Nistru în Ucraina

(Context internațional)

În iulie 2016, Cabinetul de Miniștri al Ucrainei a aprobat, „Programul național de dezvoltare a hidroenergiei din Ucraina până în 2026”, fără a consulta sau informa statul vecin – R.Moldova, fără a ține cont de prevederile „Convenției privind impactul asupra mediului în context transfrontalier” (Convenția Espoo, ratificată de ambele state), „Protocolului privind evaluarea strategică de mediu”, „Acordului privind colaborarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului fluviului Nistru” (semnat la Roma în 2012, dar ratificat de Rada Supremă de abia în iunie 2017) etc. Prin acest proiect, care sfidează principiile dreptului internațional, țara vecină de la est, intenționa construirea unui lanț de șase hidrocentrale pe Nistru, în amonte de Novodnestrovsk, în regiunile Ternopol, Ivano-Frankovsk, Cernăuți (pentru energie electrică). Un astfel de plan, pus în practică nu doar că ar fi distrus ecosistemul deja afectat de hidrocentrala de la Novodnestrovsk și de nodul hidroelectric (în special, Centrala de Acumulare prin Pompaj), dar ar fi putut crea premisele unei crize umanitare, căci 80% din necesitățile acvatice ale Moldovei sunt acoperite de Nistru (alimentare cu apă potabilă, activități agricole/economice ș.a.m.d.). Cu încă șase hidrocentrale și schimbările climatice existente, în scurt timp, fluviul ar degrada masiv și seca, punând sub semnul întrebării viața a milioane de oameni. Urmând efectul pieselor de domino, de la o problemă cu caracter transfrontalier s-ar ajunge la una regională și chiar internațională, din cauza valurilor masive de emigranți ecologici (și nu doar).

Un subiect de asemenea calibru a necesitat o campanie de advocacy și un lobby pe măsură. Cei mai experimentați ecologiști din R. Moldova, împreună cu organizațiile lor, cu întreaga comunitate neguvernamentală de mediu, cu reprezentanți ai societății civile din alte domenii, și-au mobilizat forțele, creând un front comun pentru apărarea Nistrului. Luând în calcul gravitatea situației, faptul că în spatele proiectului hidroenergetic ucrainean se aflau grupuri de interese foarte puternice, bogate și influente, ecologiștii au ales să aplice o gamă largă, diversificată de activități, care să cuprindă cele peste opt milioane de locuitori din bazinul hidrografic al fluviului Nistru și să formeze cât mai rapid o atitudine colectivă a comunităților riverane și a autorităților regionale și locale față de construcția barajelor și extinderea complexului hidroenergetic de la Novodnestrovsk. Ecologiștii moldoveni înțelegeau prea bine că fără mobilizarea și implicarea directă a societății civile din Ucraina, a populației din marile orașe care utilizează apa Nistrului, nu ar fi real să stopezi proiectul aventurier de degradare totală a fluviului. În viziunea liderilor organizațiilor neguvernamentale de mediu din R.Moldova și Ucraina, campania de advocacy și lobby urma să se desfășoare în ambele țări, în regiune și în instituțiile europene, să se extindă treptat spre palierul politic, guvernamental, diplomatic, ecologic, mass-media, turistice, academice, civile etc. Derularea campaniei în context transfrontalier, cu implicarea instituțiilor europene, poate fi considerată cea mai exemplară și instructivă colaborare dintre foarte mulți actori din R.Moldova, Ucraina și Europa, care s-au implicat și au generat

împreună o forță uriașă, capabilă să vină cu soluții benefice pentru fluviu și să stopeze provizoriu proiectele antiecologice de pe Nistru. Evident, nu putem cuprinde într-un studiu de caz restrâns decât cei mai importanți pași făcuți pentru a descuraja grupurile de interese obscure și de a asigura vitalitatea și viitorul Nistrului pe termen nelimitat. Până la abrogarea definitivă a prevederilor intervenționiste pe Nistru din Strategia energetică din 2016 a Ucrainei, problema rămâne deschisă, având multe necunoscute.

Pe scurt, ecologiștii și reprezentanții societății civile din diferite domenii, au recurs la diverse moduri de presiune asupra autorităților moldovene și ucrainene. Unul dintre ele a fost „Apelul public privind negocierea Acordului de funcționare a complexului hidroelectric nistrean și impactul său asupra bazinului fluviului Nistru”, semnat de peste 20 de nume cunoscute: Alecu Reniță, Ilia Trombitsky, Valeriu Munteanu, Ion Efros, Dorin Dușciac, Ion Sturza, Arcadie Barbăroșie, Igor Munteanu etc. Acesta era adresat Guvernului Republicii Moldova și Cabinetului de Miniștri al Ucrainei, dar în paralel, și altor actori relevanți (Comisia Europeană, Comunitatea Energetică, Banca Mondială, FMI, USAID, BERD, BEL, o serie de ambasade etc.), cu scopul de a-i pune la curent în legătură cu problema ridicată, dar

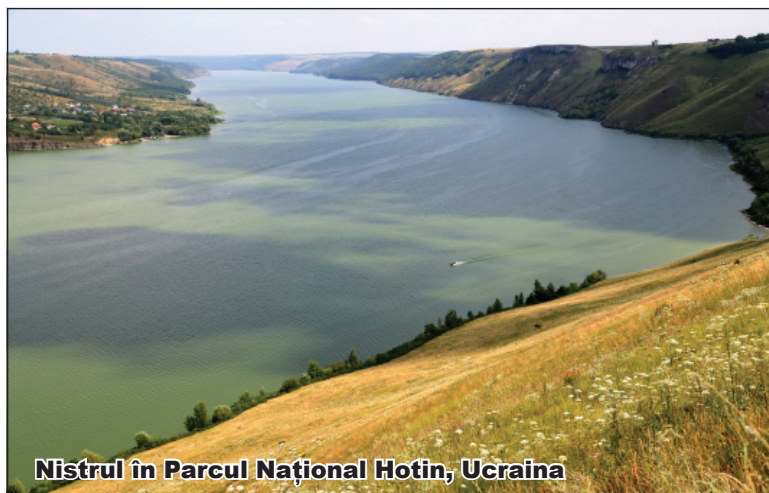
ecologice și mecanismele de compensare a pierderii serviciilor ecologice în rezultatul funcționării Complexului de la Novodnestrovsk;

5. Renunțarea la ideea de a semna în grabă și cu orice preț acest Acord până la sfârșitul anului 2017. Textul principal al acestui Acord, anexele sale, dar mai ales documentația tehnică de suport necesită mai mult timp pentru a fi elaborate cu maximă atenție și detalii.

Apelul a fost urmat, la câteva luni distanță, de petiția online „STOP distrugerii Nistrului” (disponibilă în patru limbi), la care s-au alăturat aproape 4.000 de oameni. Listele cu semnăturile acestora au fost imprimate

Nistrul la Leadova, Ucraina, înainte de intrarea în R. Moldova

Nistrul în Parcul Național Hotin, Ucraina

Cu barca pe Nistru, lângă Holercani

și pentru a constrânge partea moldovenească și cea ucraineană să dea curs solicitărilor din document, mai exact:

1. „Renunțarea la abordarea de negociere „la pachet” cu alte probleme din agenda bilaterală moldo-ucraineană și stoparea negocierilor pe subiectul funcționării complexului hidroenergetic nistrean, până la efectuarea de o companie internațională specializată a studiului de evaluare a impactului de mediu, social și economic atât pentru instalațiile de pe barajul lacului de acumulare, care urmează a fi date în exploatare, cât și pentru cele 6 hidrocentrale planificate spre construcție pe partea ucraineană a Nistrului de Sus;

2. Publicarea proiectului actualizat al Acordului privind funcționarea complexului hidroenergetic nistrean, împreună cu toate anexele, și supunerea acestuia consultărilor publice, așa cum prevede legislația națională, Acordurile de Asociere a Republicii Moldova și a Ucrainei cu Uniunea Europeană și Tratatul Comunității Energetice;

3. Introducerea în preambulul acestui Acord a referințelor clare la Acordurile de Asociere ale Moldovei și Ucrainei la Uniunea Europeană, a Tratatului Comunității Energetice și a tuturor acordurilor și tratatelor internaționale relevante. Reflectarea acestora în condițiile Acordului de funcționare a complexului hidroenergetic nistrean;

4. Introducerea în textul acordului a garanțiilor clare pentru debitele

mediului înconjurător, la impactul asupra păsărilor sălbatice, la consultarea publicului din țara afectată, la efectele anumitor planuri și programe asupra mediului;

2. Efectuarea unui studiu de impact asupra mediului, a unui studiu de impact social și a unui studiu de impact economic pe care-l va avea infrastructura existentă a nodului hidroelectric nistrean (în special Centrala de Acumulare prin Pompaj și Centrala Hidroelectrică II de la Nago-reani/Naslavcea) și a Impactului Strategic de Mediu pentru cea planificată (cele 6 hidrocentrale noi). Pe parcursul petrecerii acestor studii negocierile trebuie stopate. Iar rezultatele acestor studii trebuie să servească drept bază de reluire a negocierilor;

3. Incluziunea obligatorie în proiectul de Acord negociat a unor prevederi cruciale precum: (a) Parametrii debitului de apă minim; (b) Parametrii debitelor ecologice (debite de primăvară) și pentru restul anului; (c) Compensarea serviciilor ecosistemice pierdute (Principiul ONU „Poluatorul plătește”);

4. Decuplarea negocierii acestui Acord de alte probleme bilaterale care nu au legătură cu problema hidrocentralelor (așa-numitul principiu „la pachet”);

5. Renunțarea părții ucrainene la ideea construcției lanțului de cascade din șase hidrocentrale în partea de sus a Nistrului și introducerea unui moratoriu pentru construcția unor obiecte noi în bazinul Nistrului până nu este diagnosticată starea întregului bazin al fluviului (din munții Carpați

și până la vărsarea în Marea Neagră) și efectuarea tuturor procedurilor conform legislației europene;

6. Invitarea în formatul acestor negocieri în calitate de observatori a experților pe mediu din organizațiile internaționale de profil a ONU, Comisia Europeană și Comunitatea Energetică;

7. Incluziunea în aceste negocieri în calitate de observatori a experților calificați pe probleme de mediu din cadrul societății civile a Moldovei și Ucrainei. Consultarea versiunii finale a acestui Acord cu societatea civilă înainte de semnare”.

Pe tot parcursul campaniei de advocacy, revista națională NATURA, ca și în cazul problemei arendei pădurilor, a „raportat” aproape lunar cetățenilor evoluțiile referitoare la soarta Nistrului. Nici de data aceasta n-au lipsit scrisorile deschise către decidenții politici. Una dintre ele a fost adresată, de exemplu, în septembrie 2017 de președintele MEM, Alecu Reniță, fostului prim-ministru Pavel Filip. În aceasta era prezentată, în ansamblu, starea alarmantă a rețelei hidrografice atât la suprafață, cât și în subterane, iar în particular – cauza Nistrului. Propunerile înaintate pentru soluționarea problemei și prevenirea unor situații similare au fost :

„1. Ridicarea problemei protejării ecologice a Nistrului la nivel regional, european și global, fiindcă acest fluviu comun asigură cu apă potabilă peste 8 milioane de oameni din Ucraina și R. Moldova. Degradarea sau secarea acestei fântâni orizontale, ar genera o catastrofă umanitară continentală greu de imaginat, care ar arunca pe drumuri milioane de cetățeni moldoveni și ucraineni;

2. De declarat oficial că resursele acvatice din subteranul republicii reprezintă resurse strategice și pot fi folosite doar pentru asigurarea cetățenilor cu apă potabilă;

3. Pentru irigare să fie utilizată apa Nistrului și a Prutului, iar pe parcurs să fie refăcută și folosită rețeaua hidrografică a râurilor mici;

4. Să fie curmată tendința păguboasă de a construi hidrocentrale pe râurile mici ca obiective care aduc mari prejudicii naturii, degradează ecosistemele riverane și pun în pericol resursele acvatice;

Nistrul, după barajul de la Naslavcea, arată ca un râu mic, aproape fără apă

5. Orice proiecte noi, care direct sau indirect subminează securitatea ecologică a țării, înainte de demararea lor, să fie supuse dezbaterilor publice, iar fără avizul favorabil din partea savanților, a Academiei de Științe și a comunității neguvernamentale de mediu, să fie respinse definitiv”.

Un rol important în toată această luptă pentru Nistru, l-a jucat și Forumul Societății Civile al Parteneriatului Estic prin Grupul de Lucru 3 „Mediu, schimbări climatice și securitatea energetică”. Această structură/platformă comună a facilitat semnificativ discuțiile și negocierile dintre părți în elaborarea unor înțelegeri și documente de lucru necesare, a consolidat pozițiile comune ale ecologiștilor moldoveni și ucraineni, a atras susținerea cauzei Nistrului de către cele 6 țări din PE și a instituțiilor europene, inclusiv a verilor din Parlamentul European, a partidelor ecologiste din România, Bulgaria, Polonia, Germania, Țările Baltice, Ucraina și R.Moldova.

Dar campania dusă de diferiți actori ai societății civile nu s-a rezumat doar la presiune prin petiții, articole, interviuri cu specialiști, postări pe rețelele de socializare, conferințe de presă, demersuri, declarații, întâlniri, convorbiri telefonice, vizite la fața locului etc., ci și prin proteste. De exemplu, în martie 2018, peste 50 de persoane publice și cetățeni activi, și-au exprimat poziția față de extinderea complexului hidroenergetic nistrean și construcția a încă șase hidrocentrale pe Nistru, protestând la Ambasada Ucrainei din Chișinău și pichetând, ulterior, Guvernul Republicii Moldova.

Acțiunile întreprinse constant și consecvent de către participanții la campanie au persuadat, în cele din urmă, factorii decidenți. Astfel, ecologiștii moldoveni, ucraineni și europeni, susținuți masiv de mass-media, de comunitățile riverane, de mediul academic, de instituțiile europene, de verzi din diferite țări și de multiple sectoare ale societății civile, au reușit să obțină:

1. Ratificarea în iunie 2017 de către Rada Supremă a „Acordului privind colaborarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului râului Nistru”, semnat la Roma (29 noiembrie 2012);

2. În baza acestui acord – formarea unei comisii guvernamentale mixte (moldo-ucrainene) privind utilizarea stabilă și protecția bazinului râului Nistru; includerea reprezentanților societății civile din R.Moldova și Ucraina în componența acestei comisii de stat;

3. Renunțarea (nu și abrogarea) de către Guvernul de la Kiev la planurile de construire a celor șase hidrocentrale;

4. Elaborarea unui studiu privind impactul curent și viitor al construcțiilor hidroenergetice de pe fluviul Nistru (finanțat de Guvernul Suediei).

În concluzie, putem afirma că ecologiștii moldoveni și ucraineni, au organizat poate cea mai instructivă, frumoasă și impresionantă campanie transfrontalieră de advocacy și lobby din regiune și din Europa de Sud-Est. Dincolo de rezultatele enumerate mai sus, considerăm că ecologiștii au reușit să creeze o stare de spirit și de încredere în societate, ei au demonstrat pe viu că acolo unde se implică cetățenii și se unesc în numele unei cauze comune, oricât de bogați și influenți ar fi adversarii, se poate câștiga orice bătălie. Proiectul oligarhilor ucraineni de a construi șase baraje hidroelectrice pe Nistru a fost suspendat, dar nu și abrogat. Însă cei peste opt milioane de oameni din R. Moldova și Ucraina au însușit cea mai importantă lecție – destinul și viitorul Nistrului se află în mâinile lor. De ei depinde, dacă râul vieții lor va dispărea sau va fi vecin pe harta Europei. Destinul Nistrului va fi și destinul lor.

Vile în pădurile arendate și gardurile ghimpate care le protejează

Studiu de caz nr. 2

Arenda pădurilor

(Context național)

În anul 2008, când Vasile Tarlev era prim-ministru, iar Vladimir Voronin – președinte al R.Moldova, a fost emisă o Hotărâre de Guvern (nr. 187 din 20.02.2008) prin care se stipula că pădurile statului puteau fi date în arendă până în 49 de ani. Această HG echivala, practic, cu privatizarea (camuflată) a unui bun public, deoarece, conform Constituției din 1994, fondul forestier național este proprietatea statului (fără drept de privatizare). Despre hotărâre, însă, din cauza intereselor regimului politic de atunci și lipsei unei dezbateri publice, s-a aflat, din păcate, câțiva ani mai târziu, în momentul în care consecințele arendei au devenit vizibile. În jur de 11.500 de hectare fusese, deja, înstrăinate, „în scopuri cinegetice și recreative”.

În aceste circumstanțe și, ținând cont de schimbarea contextului politic, Mișcarea Ecologistă din Moldova (MEM) a gândit, a planificat și a declanșat o campanie de advocacy, a cărui scop final era abrogarea acestei hotărâri și, în consecință, reîntoarcerea pădurilor în proprietatea deplină a statului. Pentru a-și atinge țelul, MEM a recurs la numeroase tactici de advocacy, care, în cele din urmă, după o campanie perseverentă de câțiva ani, au dat rezultatele mult așteptate.

De exemplu, începând cu anul 2013, revista NATURA a organizat o campanie de presă la nivel național, găzduind neîntrerupt o serie de opinii, articole informative, apeluri, scrisori deschise către diverse ținte – factori decizionali (gradual, de la conducerea Moldsilva, ministrul Mediului – la prim-ministru și președintele RM) dedicate temei respective, iar în anul 2014, aproape fiecare număr a inclus câte minimum o rubrică (adesea o pagină) privind subiectul arendei pădurilor. Simultan, MEM a mobilizat și alte instituții mass-media (TV, radio, presa scrisă, rețele sociale) creând o platformă comună, extinsă la nivel național, care a conferit dimensiuni sociale, ecologice, comunitare și economice, campaniei de informare, sensibilizare, conștientizare a cetățenilor și factorilor de decizie. Implicarea celor mai diverse instituții mass-media, inclusiv la nivel regional, raional și local, a generat în scurt timp un puternic curent de opinii în favoarea protecției pădurilor și abrogării HG din 2008. Ciclul de emisiuni televizate și radiofonice la nivel național „Natura în obiectiv” (TV Moldova 1) și „EcoMonitor” (Vocea Basarabiei) cu referire la privatizarea camuflată a fondului forestier de stat, a alertat autoritățile centrale, care au solicitat informații și verificări în teren asupra modului de dare în arendă a pădurilor statului.

Diverse personalități consacrate din domeniu (și nu doar), la sugestia organizatorilor campaniei, s-au alăturat cauzei. Ba mai mult, „Apelul pentru salvarea Fondului Forestier Național” adresat prim-ministrului de atunci, Iurie Leancă, a fost semnat de peste 50 de personalități, de reprezentanți ai oamenilor de știință, ai profesioniștilor din silvicultură și ai societății civile (am putea zice că a luat forma unei petiții). Aceste demersuri publice (scrisori deschise, apeluri repetate) au intrat, concomitent, pe fluxurile agențiilor de știri și în principalele instituții de stat – Guvern, Parlament, Președinție. Problema devenise parte din subiectele fierbinți din societate și intrase, cu toată rezistența grupurilor de interese, în agenda de lucru a guvernanților. Opinia publică solicita o decizie finală din partea conducerii R.Moldova.

Analizând structura demersurilor și documentelor lansate în spațiul public și expediate către autorități, vom sesiza că ele expun problema, istoricul și modalitățile de rezolvare a sa ori le reamintesc funcționarilor vizați despre evoluția cauzei (regres, stagnare sau progres). În cazul de față,

propunerile primare de soluționare a problemei au fost următoarele:

„1. Crearea unui grup de experți independenți pentru evaluarea stării reale din Fondul Forestier Național și stabilirea focarelor și nivelului de corupție din „Moldsilva”;

2. Inițierea reformării Agenției „Moldsilva” și transferarea ei în subordinea Ministerului Mediului;

3. Anularea HG și a Regulamentului de dare în arendă a pădurilor din anul 2008. O comisie guvernamentală, cu reprezentanți ai societății civile, organizațiilor ecologice și academice, să facă pe teren o evaluare a tuturor contractelor de arendă și respectării prevederilor contractuale;

4. Dizolvarea Gărzii Forestiere de la „Moldsilva”, ca unul dintre elementele-cheie în organizarea și asigurarea funcționării procesului de colectare a banilor cash de la silvicultorii din contul tăierii și arendării pădurilor, transferarea întregului control asupra pădurilor la Inspectoratul Ecologic de Stat și Ministerul de Interne;

5. Curmarea tradiției de folosire a instituțiilor statului împotriva celor care ridică și aduc problemele în spațiul public și asigurarea confidențialității și a integrității fizice tuturor silvicultorilor onești, funcționarilor, inspectorilor și cetățenilor, care vor să depună mărturie despre contractele de arendă, tăierile ilicite și schemele existente de colectare a banilor cash pentru cei de mai „sus” sau de la „centru”.

Multe dintre aceste demersuri și documente de poziție, analize, scrisori etc. au fost însoțite și de altă formă de lobby – întâlniri programate sau „întâmplătoare” la diverse conferințe, întruniri, ședințe sau evenimente importante. În acest sens, menționăm una dintre întrevederile foarte importante la care au fost audiate rapoartele înaintate de Alecu Reniță (președintele MEM), Gheorghe Șalaru (fostul ministru al Mediului) și Ion Guceac (secretar științific general al Academiei de Științe a Moldovei la acel moment) pe subiectul necesității modificării politicii naționale cu privire la protecția mediului înconjurător și a resurselor naturale (dezvoltare durabilă), inclusiv perspectiva de extindere a fondului forestier național până la

20% din teritoriu și soluționarea ecologică a problemei arendei pădurilor. Este vorba de ședința din 11 noiembrie 2013 a Consiliului Suprem de Securitate al Republicii Moldova, care a reunit la un loc factorii decizionali de cel mai înalt rang din stat. În urma acestei întâlniri, Consiliul „a luat o decizie în care recomandă instituțiilor abilitate ale statului să ajusteze legislația națională în domeniu la standardele Uniunii Europene și să realizeze reforma instituțională a structurilor de protecție a mediului”.

O altă componentă importantă a campaniei de advocacy a constituit-o lucrul cu comunitățile locale afectate de construcțiile de vile din pădurile învecinate cu localitățile lor. Nemulțumirile, protestele și acțiunile comunităților locale au extins frontul anti-arendă și au implicat un mare contingent de cetățeni, hotărâți să-și apere drepturile lor tradiționale la păstrarea pădurilor din preajma localităților lor.

De exemplu, lobby indirect a fost realizat de către locuitorii comunei Sociteni (Ialoveni), „care s-au pomenit peste noapte cu arendașii pădurii din localitate pregătiți a intra cu drujbele și topoarele pentru a curăța terenul și a construi imobile. Localnicii, în fața pericolului de a rămâne fără pădure, au ieșit să-și apere bunul moștenit de la strămoși – au blocat traseul Chișinău – Hâncești, au scandat lozinci și au afișat mesaje precum „Pădurea strămoșilor în mâinile burtoșilor” sau „Vrem justiție independentă”, au protestat în fața Guvernului, s-au confruntat cu muncitorii angajați pentru lucrările de defrișare” (revista națională NATURA, mai 2013). Prin urmare, cei afectați direct de aceste acțiuni au pus în aplicare și altă tehnică de advocacy, coercitivă – demonstrațiile/protestele, adoptând o strategie de confruntare. MEM a susținut „poziția oamenilor de la Sociteni și din alte localități care nu permit tăierea pădurii. E o crimă să intri în pădure, să dobori copacii, să betonezi poienile și să construiești palate pentru îmbogățirii tranziției. Codul Silvic interzice și pedepsește asemenea activități. Legea nu permite niciun fel de gard, niciun fel de construcții. În spatele unor astfel de abuzuri stau persoane care dau și iau mită, corup și implică demnitari de diferite ranguri. Spre final, ei cumpără o hotărâre a judecătorei și își bat joc de oameni, de lege, de instituții. Intră în pădurile statului ca niște barbari. De fapt, trebuie ca Moldsilva să-și asume greșeala și să anuleze contractele de arendă a pădurii, care, conform Constituției aparțin poporului” (Alecu Reniță).

Subliniem, de asemenea, că pe durata campaniei, șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Pirkka Tapiola, a fost ținut la curent, de către MEM, cu activitățile desfășurate și atitudinea autorităților față de dosarul arendei suprafețelor forestiere, îndeosebi, fiindcă UE finanța împădurirea țării. Mai adăugăm că pe întreaga durată a campaniei de advocacy, MEM a avut o conlucrare bună cu Consiliul Național al ONG de Mediu, cu platforma națională a Parteneriatului Estic și cu cei trei miniștri ai Mediului (Gheorghe Șalaru, Valentina Țapiș, Valeriu Munteanu).

Toate aceste elemente de advocacy (dar și altele), sintetizate mai sus, au contribuit la atingerea scopului propus, și anume – modificarea/abrogarea Hotărârii de Guvern nr. 187/20.02.2008, astfel încât să nu mai fie permisă privatizarea Fondului Forestier național, bun public.

Într-un final, după numeroase eforturi demarate în această direcție din 2012 până în 2016 și a unor perioade îndelungate de tergiversări, instabilitate politică, lipsă de progres, Hotărârea de Guvern nr. 770 din 17.06.2016, a dat curs cerințelor insistente ale ecologiștilor, a făcut dreptate cetățenilor, stopând arenda și readucând pădurile înapoi poporului.

Informația este putere

Principalele instituții de mediu la nivel național

În 2017, Ministerul Mediului a fost reorganizat, ca urmare a reformei instituționale, devenind Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM). Structura noului minister a inclus 121 de unități, dintre care 29 pentru sectorul de mediu. Conform HG nr. 695 din 30.08.2017, funcțiile de bază ale Ministerului sunt exercitate în următoarele domenii: agricultură; producerea alimentelor; siguranța alimentelor; dezvoltare regională și rurală; planificare spațială; protecția mediului și schimbări climatice; resurse naturale. Din păcate, reforma instituțională a decurs în mod extins, astfel că mulți sunt cei care încă nu cunosc cine și de ce este responsabil pe domeniul protecției mediului. Sperăm că explicațiile din această pagină vor fi utile celor care doresc să se implice în monitorizarea politicilor publice.

Cine are misiunea de elaborare a politicilor de mediu?

Actualmente, potrivit paginii web a Ministerului, în componența autorității centrale responsabilă de mediu, regăsim: un secretar de stat, patru direcții, o secție și două servicii.

DIRECȚIA POLITICI ÎN DOMENIUL BIODIVERSITĂȚII

Direcția are misiunea de bază de elaborare și promovare a politicii de stat în domeniul utilizării raționale a resurselor naturale, conservării biodiversității, ariilor naturale protejate de stat, fondului forestier, fondului cinegetic și securității biologice, în limitele competenței și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare.

DIRECȚIA POLITICI DE PREVENIRE A POLUĂRII ȘI EVALUĂRII DE MEDIU

Direcția are misiunea de a elabora și promova documente de politici și proiecte de acte normative în domeniul evaluării de mediu (evaluarea impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu), prevenirii și controlului integrat al poluării mediului, riscurilor industriale și a mecanismelor economice în domeniul protecției mediului în scopul prevenirii sau minimizării, la etapele inițiale a poluării componentelor de mediu (apă, aer, sol) și asigurarea protecției mediului și sănătății populației.

DIRECȚIA POLITICI DE MANAGEMENT INTEGRAT AL RESURSELOR DE APĂ

Direcția are misiunea de a elabora și promova politici de stat în domeniul managementului integrat al resurselor de apă, alimentare cu apă și sanitație, în limitele competenței și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare.

DIRECȚIA POLITICI DE MANAGEMENT AL DEȘEURILOR ȘI SUBSTANȚELOR CHIMICE

Direcția are misiunea de a elabora și promova politici de stat în domeniul managementului deșeurilor și substanțelor chimice, în limitele competenței și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare.

SECȚIA POLITICI DE AER ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE

Secția are misiunea de a elabora și promova politica de stat și proiecte de acte legislative/normative în domeniul schimbării climei, protecției aerului atmosferic și a stratului de ozon.

SERVICIUL PROTECȚIA SOLULUI ȘI SUBSOLULUI

Serviciul are misiunea de a elabora și promova politici de stat în domeniul folosirii raționale și protecției solului și subsolului, în limitele competenței

și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare.

SERVICIUL MANAGEMENTUL PROIECTELOR DE MEDIU

Serviciul are misiunea de a coordona și monitoriza proiectele investiționale și de asistență tehnică în domeniul protecției mediului, utilizării raționale și protecției resurselor naturale și biodiversității, alimentării cu apă și canalizare, schimbărilor climatice, managementului deșeurilor și substanțelor chimice, în limitele competenței și condițiilor prevăzute de legislația de mediu în vigoare.

www.madrm.gov.md

Cine este responsabil de realizarea politicilor privind fondul forestier?

Agencia „Moldsilva” este autoritatea administrativă în subordinea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, cu activitate în domeniile silviculturii și cinegeticii. Agenția „Moldsilva” este abilitată să asigure implementarea politicii de stat în domeniile silviculturii și cinegeticii, în scopul dezvoltării durabile a sectorului forestier și cinegetic din fondul forestier, asigurând protecția și paza pădurilor și faunei, menținerea și conservarea biodiversității Republicii Moldova. Obiectul de activitate al Agenției este gestionarea pe principii ecologice și în baza amenajamentelor silvice a fondului forestier și cinegetic.

www.apelamoldovei.gov.md

Cine este responsabil de realizarea politicilor privind resursele acvatice?

Agencia „Apele Moldovei” este autoritatea administrativă în subordinea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, responsabilă de implementarea politicii de stat în domeniul gospodăririi resurselor de apă, hidroameliorației, aprovizionării cu apă și canalizare.

www.moldsilva.gov.md

Cine este responsabil de aplicarea politicilor de mediu?

Agencia de Mediu este autoritatea administrativă subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului. A fost înființată în iunie 2018, și are misiunea de a acționa întru asigurarea populației Republicii Moldova cu un mediu mai sănătos, mai bun și mai durabil. Agenția de Mediu își realizează misiunea prin exercitarea următoarelor atribuții:

- prevenirea poluării mediului;
- protecția aerului atmosferic și schimbările climatice;

Protecția mediului este misiunea în care ne putem implica fiecare - în imagine, promovarea resurselor de apă la o expoziție în aer liber, organizată de Mișcarea Ecologistă din Moldova

- protecția și reglementarea utilizării resurselor de apă;
- protecția și reglementarea utilizării regnului animal și regnului vegetal, a resurselor biologice acvatice;
- conservarea biodiversității și managementul ariilor naturale protejate de stat;
- managementul deșeurilor;
- biosecuritatea.

www.medi.gov.md

Cine verifică respectarea prevederilor de mediu?

Inspectoratul pentru Protecția Mediului este autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului imputernicit să efectueze supravegherea și controlul de stat în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale.

Inspectoratul are următoarele funcții de bază:

- exercitarea controlului și supravegherii de stat asupra respectării actelor normative în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale la întreprinderi, instituții, organizații, cu orice tip de proprietate și formă juridică de organizare, de către autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și persoanele fizice și juridice;
- prevenirea, contracararea cazurilor de încălcare a legislației privind protecția mediului și utilizarea rațională a resurselor naturale.

➢ coordonarea activităților cu impact asupra mediului înconjurător, susceptibile de prejudicierea și schimbarea componentelor mediului sau resurselor naturale;

➢ constatarea și examinarea cazurilor de încălcare a legislației privind protecția mediului și utilizarea rațională a resurselor naturale, inclusiv contravenționale, aplicarea sancțiunilor conform legislației, calcularea și recuperarea prejudiciilor aduse componentelor mediului înconjurător după principiul „poluatorul plătește”;

➢ exercită alte funcții în domeniul său de activitate, stabilite prin actele normative.

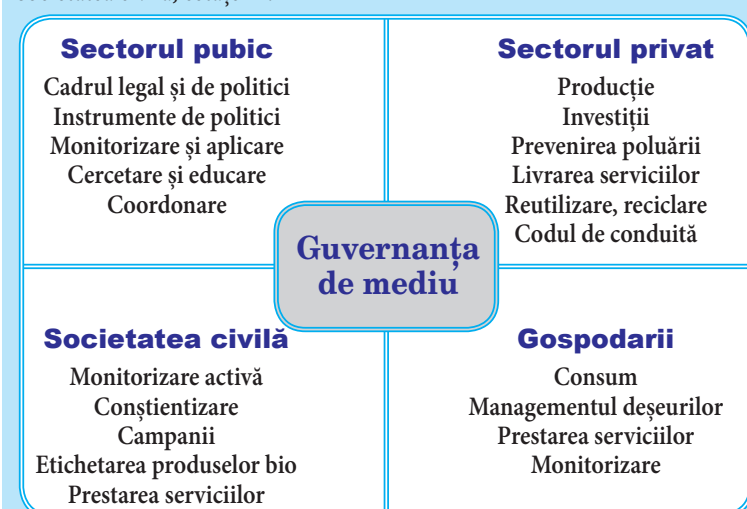
www.ipm.gov.md

Actorii și provocările bunei guvernante de mediu

„Buna guvernanta de mediu” este un concept de management care presupune o mai bună protecție a naturii și o utilizare mai rațională a resurselor naturale prin creșterea eficienței instituțiilor și politicilor publice, în general, dar și prin implicarea mai activă a cetățenilor în problemele comunitare. Strategia de mediu 2023 și Acordul de Asociere MD-UE cuprind linii directoare în această privință.

Buna guvernanta poate fi măsurată prin eficiența strategiilor și inițiativelor implementate pentru atingerea obiectivelor de mediu. Participarea părților interesate, inclusiv a grupurilor minoritare, accesul la informații, finanțarea adecvată, transparența și responsabilitatea sunt aspecte esențiale ale bunei guvernante de mediu”, precum reiterează autorii lucrării „Realizarea bunei guvernante în domeniul mediului în țările Parteneriatului Estic. Înțelegerea conceptului”.

Buna guvernanta implică mulți actori: sectorul public, sectorul privat, societatea civilă, cetățenii.

Buna guvernanta în domeniul mediului se bazează pe integrarea politicii de mediu și pe realizarea puterii de mediu ca un cadru transversal pentru procesul de luare a deciziilor în diferite politici economice și, în ansamblu, ca unul dintre cei trei piloni integrați ai dezvoltării durabile” (economic, social, de mediu).

Guvernanta slabă este corelată cu consecințele negative asupra mediului și este strâns asociată cu fenomene sociale negative precum corupția, excluderea socială și lipsa de încredere în autorități. Buna guvernanta, pe de altă parte, are potențialul de a reglementa și a impune politici ecologice și, ca atare, de a orienta indivizii și societățile către rezultate productive și utilizarea durabilă a mediului.

Activități de advocacy și lobby desfășurate în mod competent pot contribui semnificativ la dezvoltarea unei bune guvernante în domeniul mediului.

Extras din Ghidul „Lobby și advocacy - pentru o guvernanta de mediu durabilă și democratică”, realizat de Mișcarea Ecologistă din Moldova, cu susținerea Programului de Granturi al Ambasadei Statelor Unite în Republica Moldova